

Het Orfische Verlangen Ilse Schrama



Het Orfische Verlangen

Ilse Schrama

Foto's en een liefdesgedicht



De geboorte

Na de geboorte dachten zij, we tonen haar de
werken van de aarde om versterkt te herleven.
Als een krachtige belofte van de nacht hadden

de sterren aan de hemel gestaan, buiten
stonden telescopen opgesteld. Mensen getooid
in rood zouden graven witten met genade,

het lied van de wind herhaalde zich elke herfst,
noten verhieven zich, maar toch: voor het
oog deelde het licht zich op. Geen dauw geen

dageraad. Deel voor deel een vermeerdering,
karekiet na karekiet de beminde melodie,
bloedende cellen gevleugeld leven, wetten die

geen wet zijn. Zij wachtten op een oordeel maar
hij die meer namen dan wetten kent, wijsheid
licht van geest zei: mensen en dieren leven in

opstand, het leven brandmerkt hen met leugens
en littekens, de nacht zal allen horen, al is het de
schaamte waarover zij niet zullen spreken, in stilte

vechten zij om rechten, eer om eer, hart om hard,
van magisch evenwicht naar broeierige chaos van
vrijplaats naar orde. Getekend is er bij de geboorte.









De jongen en het meisje

Eens hadden zij het veld met zonnebloemen
betreden en zich laten vallen in gescheurde
aarde toen het boven hen oplichtte; maan en

zon dreven in vederlichte dans naar elkaar toe
en bleven hangen. Die kus raakbaarder dan ooit,
veroorzaakte een sterk strak licht. Verdoofd hadden

ze daar gelegen, onder zonnebloemen die aan
hun rondedans waren begonnen. Zij wachtten op
boeren met zwoegende ploegen, daarna vertrokken

ze, hooggestemd. De jongen wilde het meisje
kussen, hij was de eerste die haar vroeg. Op hun
paarden reden ze door gele aarde, hand in hand,

gedreven door avontuur, onnozel, want wat een
kus betekende, wisten ze niet. Of ze voorttrokken
of werden voortgetrokken was niet te zien, om

hen heen was het blauw. Een stem zei, kom
dichterbij bij mij en de schapen op de vlakke weken
uit, zij aan zij. Met geheven hoofd, in hun ogen de

schittering van de verte, begonnen de paarden hun
pas in haastig voortgedreven zandnevels uit te
strekken. Het meisje zag de jongen kleiner worden

en dacht: de mijne kan niet sneller, in zijn ogen
voelt hij evenzeer de tranen van de wind, we
keren om voordat de sporen worden uitgewist.





Liefde

Licht brak druppels rood turquoise groen. Door de strak gespannen boog liepen zij naar hun gemaskerde vrienden, aan wie te zien was dat

die niet van verregende haren hielden. Toen ze naderden, kwam er een verlegenheid over hen. Omringd door een groep die feest wil vieren,

gaven ze vorm aan een droom en lieten de stortregen over hun naakte lichamen stromen. Op de boomstronk lachten en dansten ze terwijl

het zingen en klappen luider werd. Gewichtig en lichtvoetig zochten ze naar harmonie, het was een wanordelijk heengaan op de geur van vreemd bloed.

Zij was niet bang, ze hield van de regen, aan een verlaten rivier had hij de druppels op haar wimpers gekust en gefluisterd: ik breng je naar mijn land met

hoge bergen. En dat deed hij. Ze trokken weg. Het meisje en de zwetende jongen met vragende klanken in zijn fluit passeerden het blauwgroene oog in het

water en dreven af naar het wrak. Dronken van zee en eeuwige trouw waren ze, maar ze moesten zich haasten, want het komende was te grillig om te bevatten.

Zang van De-dood-in-het-leven

Neptunus' gaffel, het klagende duet van de wind,
visarenden, gruwelijke golven, een blaffend
zeemonster en vlamme vissen. In de tragedie

van het zeegevecht en de vloedgolf glommen de
ongeschonden aangezichten. Wraakgodinnen neurieden
we zijn nog niet dood en *De-dood-in-het-leven*

tierde: ik ben de tijd, immens is de schoot van mijn
ontoegankelijkheid, vleugels van het kwaad en
de angst verspreiden verraad en verscheurdheid

tussen het zaad, en als ik zweverig ben, laat mij
zweven, ik ben de gedachte, uitgestrektheid van
geest, stilstaande eeuwigheid, gevangene van het

denken, laat in mijn leegte heimelijk licht
branden, want alleen wie vertraagt, leert iets
over de zichzelf voltrekkende val. Verblind

door geloof gaan die twee in een eenzaam
krachtig stijgen de zwaartekracht tegemoet, hun
lot gaat van mond op mond. Waarom zou ik hen

beklagen die in mij wel een schuilplaats vinden?
Laten wij ons herinneren hoe de om waarheid
vragende aarde aanhoudend geluk tracht

te verhinderen, want innig zijn ze verbonden,
maar rusteloos en bij anderen, vluchtelingen
bevangen door de brandende fakkels van een

oprukkende menigte. Of zijn stem sterker is dan
alle tezamen, of haar woorden wel van deze
aarde zijn? Zij laten elkaar leven, maar niemand

kan haar behagen en zijn klanken verwekken
slechts schone slaapsters: dromen zij een kind
dan houdt het spreken op. Al die klanken

zonder verschijning, de ongenaakbare tijd ik
zal allen horen, ook al is het de schaamte en
de vrees waarover zij niet zullen spreken.

Vuur ontvlam in leven.































De dwalende non

Tegen de inham hield zij zichzelf staande. Hij,
voor wie ze van zuid naar noord was gezwommen
lag voor haar, onschuldig op het droge in rode

aarde zonder weg. Zij zweeg want hij was al
verdwenen, ze verlangde naar een geruststellend
gebaar en wilde vragen meer dan hij kon antwoorden.

Ergens liepen er draden van verbintenis week als
zeewier. Langs de slapende zee wachtte zij op klanken
in haar net, brak water in stukken om deel voor deel te

zien, te stoppen bij de scheuren. Ze dacht: nu ik hier
ben, hoor ik klanken van heimwee. Wie van ons begon,
traag handelende man met een onbekende haast in je

haren, ik ben het vergeten: ik luisterde naar de
geheimzinnige melodie. Wij horen bij elkaar zei jij
en onze lichamen raakten verlicht door een stilte.

In jezelf verweekeld lag je daar zonder angst voor
verlies. Ik wilde volgen, of wandelen, één en hetzelfde
lichaam dragen, maar mijn hart raakte slag kwijt. Ik

herinner me dat ik het was, die daar lag, zo zonder
kieren. Ik zocht naar het verzachtende ritme van adem.
Kon ik maar vergeten, dan had ik je gekust tot mijn

tong verdoofd door warmte in jou zou rusten.
O vader, wie leert mij zwijgen als mijn antwoorden
niet van deze aarde zijn. Je brengt geen geluk zeg jij

en ik herinner me hoe anderen diezelfde woorden
zachtjes in mijn oren fluisterden. Trouw is het brood
waarvan ik leef, maar mijn paard zag hoe jij je

eer opofferde, nog voordat ik het wist. Ik kreun niet,
ik brand zonder te weten wat mijn lichaam heeft
vergiftigd; jij was de meester van mijn kleine

planetenstelsel, totdat het licht stierf. Ik wil naar
de plaats waar jij naartoe gaat maar jij zal zeggen:
wij mogen elkaar niet aanraken, laten we elkaar

niet aankijken voordat de maan opkomt, wil niet
weten wie ik ben, vraag mij niet waarom wij
geboren verliezers verlangen naar een heller licht.

Zij volgde de waterrand, en de wind zong met
haar mee, niet begrijpende waar het om ging. De
vuurroos, groots en trots, balanceerde op de horizon,

opende haar bladeren, die zich vulden met mannen
voorbested om huizen van vragende vrouwen en
kinderen te vergroten, verlangend naar waardering en

een glimlach, dienend maar niet bij machte om het lot te besturen. De roos wiegde hen de nacht in, vulde haar bladeren met denkers, voorbestemd om hun

dromen te dienen en ook zij werden door de nacht van het vuur verlost. Er ontsprongen nog enkele vuurpijlen voor hen die geen doel hebben

en de eeuwig dolende ridders, daarna sloot ze haar bladeren en zocht ze verkoeling in zee. Zij dacht: Icarus, ik heb ook jou gezien. Hoe je vloog

in een sierlijke boog en op vleugels meenam het geloof van goede mensen. Gedragen hoog vol overgave, door vissers nagekeken in de van lach

gesponnen hemel. Toen de immer aanbeden en vervloekte zon jouw hoogmoed afwees, sloegen de gelovigen een kruis in het water, treurend om

hun verloren zoon en kracht. Maar had jij niet gefluisterd: wie stijgt er mee als het vallen zich vanzelf voltrekt, er is een vogel die op mij wacht.

Hij verspreidt zaad over het land van herkomst, en schrijdt door de lucht alsof hij nooit zal sterven. In wervelende cadans zwalkt hij langs

de kloven van mijn geweten, vlerken vleien zich
om vlees, zijn adelaarsblik behoedt voor vrees
en vrijzinnigheid; vlucht hij voor vrijgevochten

geesten in het veld, dan volg ik eveneens om niet
te verliezen. Vredige vogel met vele namen, ze
zullen je 't brood van de dood voeren, dus je mag

niet eten. Het geheim waarover je zwijgt, hoef ik
niet te kennen. In het hart van ons land volg ik
gangenstelsels van turfsteen. Achterland met putten

waar een griezelige hoop heerst, is dat ons
trefpunt? Ik hoef niet te weten waarnaartoe jij
zult gaan, in mezelf leef ik tot iets ons weer verbindt,

het in steen ingemetselde geheim is een waardig
wapen. Geen vaandel reikt hoger dan het mijne
dat vaker wappert voor vrede dan voor strijd. Alle

gevechten zijn voornaam, maar de Hecuba in jouw
ogen heeft voor mij meer naam. Ze liep verder
langs de zee en dacht: ik ben vergeten wat tijd is.

Als ik gekleed in fijn geweven stoffen voorbij ga,
hoop ik dat ze de vragen in mijn ogen lezen. Als
ik 's avonds vermoeid ben, en naar muziek luister,

weet ik dat ze ongelijk hebben, dan weet ik dat wij
steen voor steen aan hun huizen bouwen. Onze
handen zijn in hun muren gegraveerd, hun kussens

zijn gevuld met onze warmte, in de lak van auto's
blinken onze dienende ogen. Dat is hún lot. Mij
kijken ze in de ogen om zichzelf in steen te hervinden.

Als ik tast is het voor altijd even, daarna bekijk ik de
resten. De overdaad waaraan ik zal sterven, ik moet
me haasten. Hart van steen dat niet wil breken ik doe

niet wat ik droom ik moet en zelfs moeten is geen
moeten stramme stromen van zwijgend aanzien de
mensen zeggen ga weg je kwelt het lichaam dat wij

beschermen. Daarom ga ik verder. Lopend ga ik
langs de huizen, zie de mensen verweekeld in de
rode touwen van hun bestaan. Wie onderschept

de as als de wind komt, vernietigt wat hem teveel
doet denken aan zijn eigen weefsels. Vrij en los wil
ik zijn, aan de hand van hem, daar hij mij influistert:

u zult niet gaan waar leven onmogelijk is, de velden
liggen braak, er zijn geen uiteinden aan de touwen
gespannen over de huizen waarin u verblijft,

degenen die u denken te bezitten lopen over
verboden grond, bloedend zoeken zij een troost
die u niet kent, u laat ze staan, in de nacht trekt

u toch weer verder. Zij pakte een schelp uit het
zand en dacht: ik wil een tempel voor de geest
bouwen, met een hofje waar het steen plechtig

spreekt, met akkoorden in de nacht en een wijze
waaraan ik mijn geheimen kan toevertrouwen.
Vader, vanwaar toch dat verlangen naar die duivelse

liefde? Het lijkt wel of ik ermee geboren ben, alsof
iets in mij anders is, dan nodig, om het leven te
volbrengen volgens de rechte lijnen van het lot.

Het werd vreemd stil.



De dolende ridder

Met zijn rug tegen de rotsen begon hij te spelen.
De eerste noten gleden weg over zee, daarna ging
het vanzelf. Over strakke snaren ging de geladen

strijkstok op en neer en weer zijn vermogen
voorbij met lyrische klanken van genot.
Stijgende en vallende noten bogen langs de

vruchtbare wand, innig en doeltreffend, opgejaagd
in de huid tastend en toch terugkerend in zichzelf.
De stok zocht naar een laatste haal, maar de

melodie was al binnengedrongen als een
onverwacht geluk. Droevig maar ook vrolijk was
zijn lied: hij wist niet of haar woorden wel van

deze aarde waren. Zij liet hem leven, maar de
afstand, was dat de straf voor zijn hoogmoedige
gedrag? Op een eenzaam voetstuk had zij hem

geplaatst. Daarna had zij hem een beitel gegeven,
en toen zij door stof in hem herrees, begreep hij,
dat hij nooit zou kunnen voltooien door zich naar

haar te plooiën. Met een houweel ging hij over
de grond, dwong resten stof tot marmer en dacht:
uit liefde en weekheid geboren, sloegen wij

ballen over zee, vingen vliegende vissen om de
droom voorbij te zien hoe wij op onze ouders
lijken. Mijn lichaam is met ontrouw besmet,

ik moet het eerst zuiveren voordat ik opnieuw
naar jou kan kijken. Ik moet dienen maar weet
niet hoe dat moet: te voet en in gedachten ga

ik over grenzen van land en tijd, zie man en
vrouw en het andere heeft voor mij amper naam.
In de bergen en steden leven mensen hun

traditie, maar wie geeft dat licht voor kleur of
dat land door geboorte? Sommigen verwerven
zo veel dat hun ogen nog steeds zijn gekleurd

met een slaafs verlangen naar erkenning. De
woordenvloed die anderen bedreigt, is een
klaagzang in een klucht en zij die belijden

danken de wanklanken aan zichzelf. O moeder,
ik moet dienen, maar wat ik zie heeft geen naam.
Sprakeloos en naamloos zijn wij, wij worden

ouder maar niet wijzer, zwaarder hoewel wij
licht als lucht willen zijn. De overige jaren, het
veld waar wij al begraven liggen te wachten. Hij

stopte voor een kloof waar water uit stroomde.
Daarachter bevond zich een zoetwatermeertje,
bereikbaar via een spleet breed genoeg voor zijn

uitgeputte lichaam. Aarzelend betrad hij de
schemerige grot waar hij zijn voorouders zag
verschijnen. Vleermuizen vlogen verstoord hoog

en rond, weefden een weefsel van herinneringen
rond deze vreemdeling die dacht: de mensen
aan wie dit land zijn naam heeft te danken,

hebben in deze duisternis hun goden om
bescherming gebeden. Met eerbied voor de
doden volgde hij de rotswand en bescheen

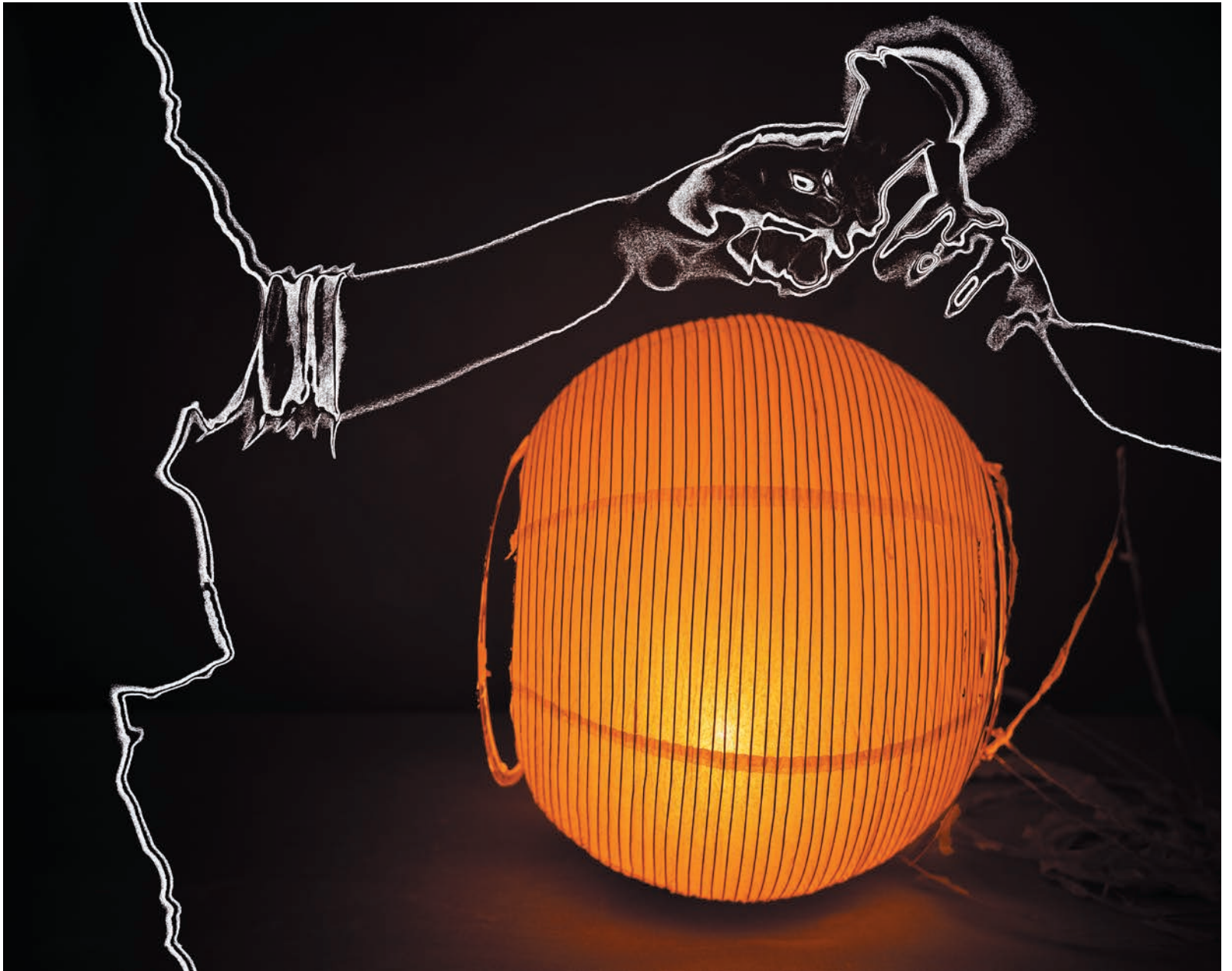
de muur waarop hij roodbruine tekens vond:
zon en maan hand in hand, als man en vrouw
in kalksteen gegrift, schimmige resten die

het stijgende verlangen van ontbinding trachten
te overleven. Hij knielde neer en smeekte de
zoon van de zon om geloof. Hij dacht: onze

ouders en voorouders geloofden in goden,
maar ze worden niet langer vereerd, ze
worden niet langer gevreesd. Laat mij, laat

mij toch iemand anders zijn. Verheven boven
tijd bleef slechts jij verenigen, o zon, als ik
jou zie, ben je een vreemde met wie ik deel.

Het werd donker en stil.



Het dierenrijk

Zij hielden van allen, hun leven zouden ze leiden
om ten gronde te gaan aan het onvermijdelijke.
De regenboog had hen eens verbonden, nu was

het 't stenen bos waar ze elkaar hervonden. De
strijd om te overleven gold ook daar, maar ze
naderden elkaar alsof er nooit een steen was

gebroken. Zij gingen naar de bron waar reeën
een cirkel formeerden, de boomkruiper hipte
naar het hoogste punt, zwanenhalzen staken

boven gras uit, krooneenden sloten hun snavels
en de wielewaal begon opgewonden te zingen,
twee raven wentelden sierlijk en synchroon in

baltsvluchten, hun duet was tot ver in het land
te horen, maar wie o wie zal ooit die te vroeg
geboren kussen, die in raventaal gezworen

trouw, begrijpen? In glinsterende dierenogen
laaide het vuur van eeuwen op, allen keken
toe alsof het ook hen nieuw leven schonk. Hij

speelde voor aap, zij lachte om kikker is verliefd
en als de dieren vroegen wie zijn jullie, zeiden
zij, zonder naam zijn wij geboren en als er werd

gevraagd, waar komen jullie vandaan, zeiden
zij, dat zijn wij vergeten en als er werd
gevraagd, wat doen jullie, antwoordden zij,

wij volgen elkaar, ook al zullen wij niet alles
kennen, ook al zijn wij niets, ook al worden
wij aangeklaagd, wij volgen elkaar. Wij zijn

niet van steen, niet van licht of vuur, ons
gewicht is liefde. De avond heeft ons verenigd,
maar jullie zullen niet dronken van aards geluk

vertrekken. In de vroegte zullen wij de geest
die in ons woont belijden. Ga heen vrienden,
laat ons alleen, ook al is het bos zwanger van

liefde. De dieren verdwenen geruisloos,
witte takken verlichtten de nacht waarin
zich een ongewone stilte verspreidde.



Vader

Passies sierden mijn galerij. Grootvader, koralen
hoog aan de wand, het paardenoog, een kogel,
ring, glassnijder, kruisjes, veren, een pen, keg,

Gobi de Land Cruiser, gedichten, doosje met
geuren, een krantenartikel, een noot van goud,
foto's: ze hingen er en waren tekens van het

onvoorwaardelijke vertrouwen in het leven.
Elke dag poetste ik het stof, maar anderen stelden
mij de vraag: kun je daar van leven? Lachend

liepen ze door de gang en het lukte me niet om ze
te verjagen. O vader, steun me bij het volbrengen
van mijn missie. Leer me hoe ik kan liefhebben:

gezuiverd van het verkeerde verlangen vrij
van de kwelling en de eindeloze onrust
de achterdocht het wantrouwen sluimerende

jaloerie de vlucht de noodsprong het lustige
missen de manipulatie en de hoogmoed
de angst voor verlies. Leer mij het verlangen

kennen waarover u spreekt. Moet ik deze man
met zijn ondoorgrondelijke gaven telkens weer
een schuilplaats bieden? Als hij 's ochtends

naast me wakker wordt en ik hem in de ogen
kijk, vlucht hij als een wild dier dat toch geaaid
wil worden. Het is een intense beproeving,

daarom vraag ik u: verlos hem van de dwang en
zijn driftmatige dwaalwegen, vertel anderen wie
hij is, opdat ze hem niet langer zullen vervolgen,

leer hem te zien wie hij is en te denken over
het verleden en de onbevleete toekomst. Ik zal
hem niet loslaten, zoals u mij heeft opgedragen,

ook al kan hij er vaak niet voor mij zijn. Bevrijd
ons lichaam van het gif, ik zal uw woorden
herlezen, ook al is de orakeltaal me vreemd. Zelfs

als ik letter voor letter lees of hoor, kan ik als een
jong kind de juiste verbindingen missen. Het is
maar een boek zeggen ze, toch heb ik er meer van

geleerd dan van mensen. Al die woorden, als u de
waarheid bent, wil ik die kennen. Accepteer mijn
onwetendheid en zuiver mijn pad van het onjuiste

verlangen: een dromende dwaalgast was ik, mijn
wanen werden steeds waanzinniger, kennis en leed
van generatie op generatie heb ik genegeerd, blind

volgde ik de Orfische gezangen, het lied van de
sterren dat sommigen zo mistroostig maakt, dat
doet hechten aan de schemer, genot en woekerende

dromen, wat wist ik van het lot dat rechte lijnen
trekt, waarom raakte ik verstrikt in de noten van
die dweepzieke zang, waarom moest ik mezelf

verheffen om te leven, vanwaar toch die opstand
tegen het bestaan? Waar is die gedachteloze stilte
van dat glasheldere zeewater waarin ik zwom

als kind? Geen macht beangstigt me meer als
die van mijn eigen driften. Ik zal u volgen
vader, omdat u dat vraagt en ik daarop vertrouw,

maar doof de gebrekkige gedachte in mij die in
het hart begint voordat deze zich over de wereld
verspreidt, o fossiele straling, gestorven sterren,

en het oor dat het lied van de hoop zoekt.
Wie zal het verborgene van de morgen kennen,
als we het verlangen ernaar niet goed begrijpen.

Moeder

Wie leert mij hun taal te spreken en zó te denken? Wat ik speel, klinkt niet als het klinkt, wat ik zeg omvat niet wat het lijkt,

ik breng geen geluk, zegt u, en ik herinner me hoe anderen die woorden zachtjes in mijn oren fluisterden. Er wordt tegen mij gepraat maar ik

kan het niet verstaan, die vlammeende ogen bewegen tot zwijgen. Duistere ziel, zeggen ze, en zo ervaar ik mezelf ook. Moeder, waarom

mag ik niet een ander zijn? Jullie zien in mij iets dat ik niet ben, ik kan geen ridder zijn, ik ben een verdwaalde sterveling op zoek naar

zichzelf. Niet meer dan een zorgzame glimlach heb ik nodig om een wezen in puin te veranderen, en als ze weer eens vertrekken, is het de vrijheid

die me redt. Moeder, ik ben gebroken, ik kan hun hofjes niet langer onderhouden, ik voel het leed niet dat ik veroorzaak, ik weet niet eens

wat pijn is. U schaamt zich voor mij, en ik zou me voor mezelf moeten generen, maar wat ik voel is pijnlijker dan het lijden dat ik aanricht.

De zwartgalligheid, de gewetenloze verwijten,
de smadelijke en botte blik, het koppige afstoten,
het wellustige aantrekken, het listige en

haatdragende liegen, het achteloze negeren, het
duistere zwijgen en die hardvochtige taal waartegen
ik me niet kan verweren. Moeder, het is mijn kruis

waar ze van houden. Ik laat ze lijden, en ook al
zoeken ze het zelf op, mij treft de blaam. Is dat
eerlijk? Heeft iemand ooit begrepen wie ik ben?

Ik zit al mijn hele leven in de beklagdenbank.
Ben ik ontaard geboren of ben ik zo gemaakt?
Ik weet wat het is om vernederd te worden,

om te worden gedumpt en daarna weer
smekend te worden binnengehaald. Moeder,
wees eerlijk, maak ik hun kapot of zij mij?

Laat me los, ik wil naar eer en geweten leven.
Ik heb zonen en dochters door het hele land
zonder te weten wie ze zijn en wat ze doen.

Ik wil een vader voor ze zijn. Moeder, doof dat
vuur in uzelf, uw hart is goed maar mijn instrument
is mijn enige troost: als ik speel, wordt het lichtwit

in mijn hoofd en vervaagt de kortsluiting, dan
voel ik hoe het geloof in mijn lichaam terugkeert,
dan verdwijnt ook dat verlangen zonder naam.

De foto's zijn ontstaan in de periode 2006-2010. Het gedicht is in 2010 voltooid.

Het Orfische Verlangen is verkrijgbaar als pdf en als digitaal gedrukt fotoboek.

basisontwerp vormgeving Svea Gustavs

aanpassingen voor pdf door Ilse Schrama

pdf-formaat, 19 x 23 cm, bestandsgrootte 7.2 MB

Prints zijn verkrijgbaar via: www.penningsfoundation.com

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

ISBN 978-90-815795-1-3

Copyright © foto's en tekst: Ilse Schrama, Amsterdam 2011, enkele aanpassingen, Kuitaart 2020

www.ilseschrama.nl